

«ЗАСЯДЬКА О. ІМЕНІ ШАХТА» — підприємство вуглевидобувної промисловості. Назване на честь міністра вугільної промисловості СРСР **О. Засядька**. Розташоване у Донецьку, в центральній частині Донецько-Макіївського геологічно-промислового району. У 1958 введено в експлуатацію як шахту «Вітка-Глибока», будівництво якої розпочато 1949 за проектом інституту «Південдіпрошахт», з потужністю 1,2 млн т вугілля на рік на глибині 900–1400 м. Під час будівництва пройдено 3 стволи, встановлено світовий рекорд швидкості їхнього проходження (у березні 1953 бригада І. Пилипенка освоїла 152,6 м ствола за місяць, за що його відзначено почесним званням Героя Соціалістичної Праці та Ленінською премією). Вугілля видобували врубмашиною з конвеєром СКР-20. Згодом впроваджено комбайн «Донбас» із конвеєром СП-63 (видобуток вугілля становив 500 т за добу). 1959 видобуто 309,1 тис. т; 1960 — 618,6 тис. т; 1968 — 1215,6 тис. т вугілля. Після приєднання шахт № 8 «Вітка» (1963) та ім. Ф. Кона (1969; згодом шахти-дільниці) — «Шахтоуправління ім. О. Засядька» з проектною потужністю 1,5 млн т на рік (у складі об'єднання «Донецьквугілля»).

1971 на дільниці № 1 впроваджено вуглевидобувний комплекс КМ-87Е; шахтою видобуто 1625,4 тис. т вугілля; у подальшому видобуток знижувався (1973 — 1540 тис. т; 1977 — 1515,3 тис. т; 1978 — 1228,8 тис. т; 1979 — 1244,6 тис. т). 1979, після зміни керівництва, розпочато організаційно-технічну перебудову підприємства: впроваджено нові вугледобувні комплекси, прохідницькі комбайни, монорейкові доріжки, потужні вентилятори головного та місцевого провітрювання, сейсмопрогноз та інші технічні заходи; збудовано додаткові вентиляційні стволи; реконструйовано АСК. Відповідно зросли обсяги видобутку вугілля: 1980 — 1557,3 тис. т; 1985 — понад 2 млн т; 1990 — 2311,6 тис. т; 1998 — понад 3 млн т; 2000 — понад 4 млн т. За строкове виконання завдань 11-ї п'ятирічки шахту нагороджено орденом Леніна (1985), а її директора відзначено званням Героя Соціалістичної Праці (1986).

Від грудня 1992 шахта — орендне підприємство (у складі Фонду державного майна України). Розпочато використання комплексів нового покоління КД-90 в очисних вибоях (1995); впроваджено породонавантажувальну машину МПК-3 і комбайн П-110, бурильну установку фірми «Дейльманн Ханіель», 5-ланкове кріплення КМП-5-АС, конвеєри СП-250 і -301 (1996). Одержуваний від дегазації шарів газ метан використовується як паливо для автомобілів.

У 1-й половині 2000-х рр. введено в експлуатацію нові

вентиляторні установки та вакуум-насосні станції (для відведення газу метану); збудовано низку об'єктів для підвищення якості концентрату на центральній збагачувальній фабриці; розпочато використання анкерів для кріплення виробок; змонтовано комплекс багатоканатного підйому; завершено реконструкцію дегазаційної системи та розпочато промислове використання шахтного метану, з якого на спеціально побудованій когенераційній станції (12 блоків) виробляється електроенергія та тепло для власних потреб (протягом 2005–09 отримано понад 550 млн кВт·год електроенергії; за обсягами використовуваного метану станом на 2007 система не мала аналогів у світі).

Фактично без зупинення видобутку вугілля побудовано нову шахту потужністю понад 4 млн т на рік. У складі орендного підприємства — шахта та центральна збагачувальна фабрика «Київська» (приєднана 1990). Також функціонує дочірнє підприємство «Агрофірма «Шахтар»» — 23 сільськогосподарські філії (рослинництво, молочне і м'ясне скотарство, свинарство, конярство, птахівництво, вівчарство, рибництво та бджолярство), заводи з переробки сільськогосподарської продукції. «Шахта ім. О. Засядька» — одна з найбільших в Україні і, водночас, найнебезпечніша (характерні раптові викиди метану і вибухи вугільного пилу). На ній відбулися великі аварії із людськими жертвами: 24 травня 1999 (загинуло 50 шахтарів), 19 серпня 2001 (55 гірників), 31 липня 2002 (20 осіб), 20 вересня 2006 (13 гірників), 18 листопада (101 шахтар) та 2 грудня (5 рятувальників) 2007.

Після останньої аварії втрачено 60 % потужності підприємства, 20 км виробок затоплено, річний видобуток вугілля скоротився до 1,5 млн т (2009). Використовуються всі прийнятні для умов шахти засоби безпеки, відомі у світі. Власними силами підприємства побудовано понад 2 тис. квартир для шахтарів. 5 працівників отримали звання Героя Соціалістичної Праці, 2 — Героя України, 10 нагороджено орденом «За заслуги». Соціальна сфера: пансіонати «Сонячне каміння» в Криму та «Сосновий гай» у м. Святогірськ Донецької обл., Палац культури у Донецьку. Кількість працівників (2009) — бл. 7,6 тис. осіб. Керівники підприємства: Г. Лозинський (1958–65), В. Середа (1965–79), **Ю. Звягільський** (дир. — 1979–92, ген. директор — 1992–2008, голова Ради орендарів — від 1992), В. Грязнов (директор — 1992–2002), І. Єфремов (директор — від 2002), П. Филимонов (ген. директор — від 2008).

Г. І. Ходос

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Засядька О. імені шахта / Г. І. Ходос // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-15703>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).